

Prosjektnummer: 2017/HE1-158764

Krafttak for musikk og helse

Virksomhet: Helseprosjekt

Søkerorganisasjon:

Dissimilis Norge

INNHALDSFORTEGNELSE

Forord.....	s. 3
Sammendrag.....	s. 4
Kap. 1. Bakgrunn for prosjektet.....	s. 6
1.1. Historikk.....	s. 6
1.2. Prosjektets tema.....	s. 6
1.3. Problemstilling for prosjektet.....	s. 7
1.4. Finansieringskilder for prosjektet.....	s. 7
1.5. Budsjett 2017.....	s. 7
1.6. Opprinnelig framdriftsplan.....	s. 7
Kap. 2. Målsetting.....	s. 8
2.1. Hovedmålsetting for prosjektet.....	s. 8
2.2. Målgruppe.....	s. 8
2.3. Innholdet i musikktilbudet.....	s. 9
Kap. 3. Prosjektgjennomføring/ metode.....	s. 9
3.1. Praktisk gjennomføring.....	s. 9
3.2. Begrunnelse for bruk av musikk.....	s. 9
3.3. Musikkmetoden og innhold.....	s. 10
3.4. Samarbeid med andre.....	s. 10
3.5. Endringer underveis.....	s. 11
Kap. 4. Resultater, vurderinger av effekt og resultatmål.....	s. 12
4.1. Kurs og kompetanseheving.....	s. 12
4.2. Nytte for målgruppen.....	s. 13
4.3. Nytte for andre.....	s. 15
Kap. 5. Oppsummering.....	s. 15
5.1. Videre planer.....	s. 16

Forord

Denne rapporten er resultat av helseprosjektet "Krafttak for musikk og helse" som ble startet januar 2017 i Sandnes.

Inspirasjonskilde for prosjektet er FN-konvensjonen (2006) "Om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne":

"Mennesker med nedsatt funksjonsevne har rett til å delta i det kulturelle liv, på lik linje med andre." (Artikkel 30 deltagelse i kulturliv..)

I et demokratisk samfunn er det plass til alle, uavhengig av borgernes forutsetninger. Inkludering og deltagelse har derfor vært et mål i dette prosjektet, for å skape nye, åpne møteplasser for denne gruppen.

Vi takker for økonomisk støtte fra Lions club Sandnes, NHF Nord-Jæren, Sandnes kommune, Stiftelsen SR-bank, og Rogaland musikkråd. Vi ble medlem i Dissimilis Norge, og har inngått et samarbeid om dette helseprosjektet .

En stor takk til samarbeidet med personalet og daglig leder ved bofelleskapet Haugen 25 i Sandnes.

Prosjektet har mottatt støtte fra Extrastiftelsen og tildeling av Extramidler. Uten denne gledelige tildelingen, hadde prosjektet ikke vært mulig.

Kleppe, 15.02. 2018

Halvdan Presthus
prosjektleder

Sammendrag:

1. Bakgrunn:

Prosjektet ble gjennomført i en bolig for multifunksjonshemmede i Sandnes. Beboerne på Haugen 25 har de siste ti årene ikke vært tilgodesett med tilrettelagt musikk eller kulturtilbud. For å rette på dette tok personalet opp musikktiltak som tema på et personalmøte høsten 2015.

Et pilotprosjektet startet januar 2015 og ble avsluttet i mai måned samme år med ekstern evaluering og en prosjektrapport. Gjennom Dissimilis Norge søkte vi ExtraStiftelsen og fikk tildelt midler til å starte helse-prosjektet "Krafttak for musikk og helse" januar 2017.

Prosjektet er et samarbeid mellom personalet, daglig leder ved et bofelleskap i Sandnes og musikkpedagog Halvdan Presthus.

2. Målgruppe:

Målgruppe for prosjektet er ni voksne mennesker med multifunksjonshemming som bor i bofellesskapet. De trenger hjelp til alle dagliglivets gjøremål, og bruker rullestol til forflytning.

3. Målsetting:

Hovedmålsetting med prosjektet er å fremme økt livskvalitet for deltakerne gjennom tilrettelagt musikk som redskap.

4. Gjennomføring:

Musikktimene forgår på allrommet i bofelleskapet. Tiltaket har bestått av smågrupper, allsangtilbud og individuelt samspillstilbud i vår og høstsemesteret. I tillegg har vi arrangert temakonsserter.

5. Resultat og resultatvurdering:

Med musikk som redskap har prosjektet bidratt til økt deltagelse gjennom musikkaktiviteter som de ellers ikke ville ha fått.

Effektmål:

- Regelmessig tilrettelagt musikktilbud for deltakerne over ett år :
- Individuell mestring med musikk og opplevelsesfellesskap i gruppe med sang, bevegelse og lytting.

God tilrettelegging har gitt resultat i form av økt aktivitet, glede og trivsel i bofelleskap, positive opplevelser og oftere deltagelse på konsserter ute i nærmiljøet.

Resultatmål:

- Musikkperm og samspillshefte med egen Cd-innspilling.
- Kurs i musikkmetodikk for samspill. Workshop i musikkterapi.
- Veiledning med musikkterapeuter: Jarle Obrestad og Anne T. Eggen. (Har bidratt til kompetanseheving for personalet.)
- Inkludering: Konsertsamarbeid med tilrettelagt fritid og aktivitetssenter.

6. *Veien videre:*

Et uttalt ønske er å jobbe for å etablere et dagsentertilbud for brukerne.

Et tilbud som kan inneholde et individuelt musikktilbud, og tilrettelegging for samspill og kommunikasjon med musikk.

Dette for å kunne gi brukerne i bofelleskapet et meningsfullt og stimulerende helsetilbud brukerne ofte har behov for.

Et realistisk delmål er å starte et musikktilbud en dag i uken for målgruppen.

Det er ønskelig å samarbeide med kommunen om omfang, innhold og finansiering av et dagsentertilbud. Et tilbud som har fokus på kommunikasjon og sosial og fungering, kan fremme vedlikeholde og bidra til å utvikle den enkelte deltakers funksjonsnivå. I samarbeid med omgivelsene kan et faglig basert dagtilbud fremmer økt inkludering og livskvalitet slik at verdighet, likeverd og rettssikkerhet ivaretas for målgruppen.

Kap.1 Bakgrunn for prosjektet.

1.1 Historikk

”Krafttak for inkluderende musikk” er en uavhengig forening som arbeider med å tilrettelegge musikktilbud for å fremme livskvalitet og felleskap for brukere med nedsatt funksjonsevne. Vårt mål er å tilpasse musikk for likeverdig deltagelse og som redskap for inkludering i lokalsamfunnet.

Bakgrunn:

Musikkprofessor Conard Hagen holdt forelesing for personalet i boligen om ”Syngende skoler”, et nasjonalt tiltak som peker på sangens positive virkning for større trivsel, et bedre liv og bedre læring i hverdagen. Etter dette startet samarbeid og planlegging av et frittstående prosjekt med musikkpedagog.

Vinteren 2015 ble det startet et pilotprosjektet for brukerne som varte i fem måneder. Prosjektet fikk gode tilbakemeldinger fra boligpersonalet i en ekstern evaluering av Conrad Hagen.

I samarbeid med Dissimilis Norge ble det søkt prosjektstøtte fra Extrastiftelsen. Dette resulterte i oppstart av ”Krafttak for musikk og helse” januar 2017 med varighet på ett år. Prosjektet er et samarbeidsprosjekt med personalet i boligen, daglig leder og musikkpedagog Halvdan Presthus.

Målgruppe i prosjektet:

Hovedmålgruppen er 9 voksne personer med multihandikap i boligfellesskapet.

1.2 Prosjektets tema:

Et overordna mål har vært å rette søkelyset mot betydningen av inkludering for alle mennesker i samfunnet. I dette bildet er musikk og kulturtilbud en stor ressurs for opplevelse av et meningsfullt tilbud i hverdagen.

Fellesskapsopplevelser med musikk er viktig for å fremme livskvalitet i form av grunnleggende kontakt og trivsel sammen med andre mennesker. Personalet sier at brukerne ofte sitter alene i sine leiligheter og dette kan føre til isolasjon og deprivasjon. Vi mener at *helsebegrepet* i dagens samfunn omfatter *mer enn* fravær av sykdom.

Dagsentertilbud med musikk:

Brukerne har i dag ikke noe fast tilbud. Personalet i bofellesskapet har i tillegg til dagliglivets oppgaver med innkjøp, matlaging, vask og vedlikehold av brukers leilighet, fått i oppgaven å aktivisere beboerne. Til tross for at personalet er positive til å bruke musikk som verktøy, er det ingen som har musikk- faglig bakgrunn. Gjennom prosjektarbeidsformen og kursing, kan personalet bli kjent med og i praksis lære om musikkens muligheter for samspill med bruker.

1.3 Problemstilling for prosjektet:

Problemstilling: ”Hvordan utvikle et variert helhetlig tilbud med felles musikkaktivitet for multifunksjonshemmede voksne brukere ?”

Med utgangspunkt i erfaringer fra pilotprosjektet(2015) kom vi fram til tre delmål som vi ønsker å jobbe mer med i forhold til tilrettelegging:

A) Felleskap med musikk B) Individuell tilrettelegging C) Inkludering
En forutsetning for å gi et regelmessig kulturtilbud over et år, er at man i forkant disponere midler for god planlegging.

1.4 Finansieringskilder for prosjektet er:

Extrastiftelsen med Extramidler. Sandnes kommune. SR-bank.
Rogaland musikkråd med VO-midler.

1.5 Budsjett 2017

Inntekter:		Utgifter:	
Extrastiftelsen	250.000	Lønn	196.800
Offentlige midler	25.500	Innkjøpte tjenester	49.018
Andre inntekter	3.500	Materiell/ instrument	23.370
		Andre utgifter	10.812
Delsum:	280.000	Delsum	280.000

1.6 Opprinnelig framdriftsplan: Framdriftsplanen er et utkast til aktiviteter vi kunne tenke oss var mulig å gjennomføre.

Tid: 2017	Milepæler og oppgaver:
Januar-Mars	Oppstart: Felles prosjekt-info om plan og mål på personalmøte. Milepæl: Etablere musikkgruppe. Workshop for metodeutvikling. Tiltak: 1. Workshop i musikk og fagdag med videoveiledning. Milepæl: Musikkperm med tema: “ Årstider, kropp,sang og bevegelse”. Info/media: Kontakt aviser/media/hjemmeside. Medlemsverving. Evaluering: Status prosess og prosjekt-mål/produkt (mars-mnd.)
April	Milepæl: Inkluderende musikkliv. Tiltak: Vågsgrerd aktivitetssenter. Musikktilbud i gruppe i samarbeid med Rogaland musikkråd. Samarbeid om utvidet ”Vår-konsert” for alle brukerne. Info fra Tilrettelagt fritid om kulturtilbud for alle boliger/ aktivitetssenter.

Mai	Milepæl: Musikkperm for brukerne. Mulighet for praksis-samarbeid med musikkstudenter fra institutt for musikk og dans (UiS.) Tema: ” Vår/ Sommer. Inkludering og felleskap med 17.mai.”
Juni 2017	Milepæl: Samarbeid med Frivillighetssentralen. Tilrettelagt fritid. Tiltak: Musikkfest med felles sommeravslutning. Varatun gård. Invitasjon til alle “Krafttak”-medlemmer og Pu-bandmedlemmer. Evaluering:Prosjekt-evaluering av Krafttak i mindre personalgrupper. Spørreskjema: Fokus prosess og resultatmål.
Juli / august.	Ferieavvikling.
September/ Oktober	Milepæl: Tema musikk og inkludering i nærmiljø. Konsert Lura bydelshus.Lokale “alternative”band fra Sandnes og Hå-kommune med “solister” spiller. Holdningsskapende arbeid: Media/ aviser. Tema: Diskriminering eller mestring. Konkret samarbeid med Tilrettelagt fritid/ frivillighetssentralen.
November/ Desember	Kurs: Veien videre og muligheter med musikktilbud. Individuell tilrettelegging for brukerne.Musikkterapeut Jarle Obrestad. Knut Slåtta: IODP-plan for brukerne. Musikkperm med tema: “Høst og felleskap på Fn-dagen”. Musikk-tema Cd. Innspilling. Ekstern prosjektevaluering. Conrad Hagen.(UiS) Spørreskjema. Intervju. Prosjektrapport ferdig 30.01.2018

Kap 2. Målsetting

2.1 Hovedmålsetting med prosjektet er:

”Livskvalitet for brukerne med tilrettelagt musikk og kulturtilbud.”

Med livskvalitet mener at beboer får mulighet til å delta sammen med andre, oppleve nærhet, glede og mening. Vi har 3 delmål for å nå dette:

- A). -Felleskap med musikk for brukere i boligen
- B). -Individuell tilrettelegging for kommunikasjon og samspill.
- C). -Inkludering og samarbeid i lokalmiljøet.

2.2 Målgruppe:

Hovedmålgruppe er ni brukere med multihandikap i rullestol. I tillegg til brukerne i boligen, aktiviserer vi omlag 50 bruker på Vågsgjerd aktivitetssenter pluss personalet i forbindelse med konsertvirksomhet.

2.3 Innhold i musikktilbudet:

A) Musikktilbud med fellesaktivitet med oppstart av tilbud: 04.01.2017.

Mandag : 2 grupper på 4-5 personer får samspilltilbud. På grunn av praktiske årsaker har gruppene dette tilbudet hver 14.dag.

Onsdag: Allsangtilbud for 9 brukere med personale en time pr.uke.

B) Individuelt tilbud: Onsdag: To bruker har fått individuelt tilbud 1 t.pr.uke i vårhalvåret. Musikkpedagog Halvdan Presthus er ansvarlig for tilrettelegging. I høst får 5-6 brukere individuelt tilbud med kommunikasjon og samspill.

C) Inkludering i nærmiljøet.

"Krafttak"-gruppa har deltatt på to konserter i vår, sommerfest på Haugen 25 og tre konsert-arrangement høsten 2017. Konsertene er åpne for alle.

Kap.3 Prosjektgjennomføring/ Metode

3.1 Praktisk gjennomføring

Gjennomføring i en bolig for multifunksjonshemmede.

Gruppetilbud i smågruppe med musikk, allsanggruppe og individuell tilrettelegging har vært hovedoppgaven i prosjektet. Vi har gjennomført og deltatt på konserter i nærmiljøet for å bidra til inkludering.

Planen har vært at personalet skal følge opp musikktilbudet med å aktivisere brukerne i hverdagen.

3.2 Begrunnelse for bruk av musikk

Vår målgruppe brukere er mennesker med nedsatt funksjonsevne. I gruppen finner vi personer med psykisk utviklingshemming, døvblindfødte og multifunksjonshemming.

Musikkens muligheter

Forskning viser at musikk er et egnet redskap for å fremme kontakt, glede og trivsel i forhold til alle mennesker. Det trenger ikke være noen motsetning mellom glede og læring. Tvert imot, og musikkterapeut Tom Næss begrunner dette:

"Lyd og musikk egner seg godt i undervisningen av elever med dårlige læreforutsetninger. Dette fordi lyd/musikk kan stimulere oppmerksomhets-evnen, som jo danner selve grunnlaget for all læring". T. Næss. (Lyd og vekst.1989.)

Vår erfaring viser at musikk og lyd fungerer som motiverende og lystbetont element for brukerne. Med musikk kan vi tilrettelegge for menneskelig utfoldelse og vekst for brukerne. Vi har erfart at hovedprinsipper i Tom Næss sin musikk-metoden skaper kontakt og gir mulighet for samspill. Et hovedmål innen musikkterapi er å gi mennesker nye handlingsmuligheter. (E. Ruud, 1990).

3.3 Musikkmetoden og innhold.

Vi er eklektiske i valg av musikkmetode og har brukt det vi finner fungerer i møte med deltakerne.

Dette har vi lagt vekt på:

- Deltaker/ bruker i sentrum.
- Ivareta og utvikle initiativ.
- Stimulere oppmerksomhetsevnen. Felles fokus.
- Gi variert stimulering med musikkens elementer:
 - Lyd, rytme, stemme, klang, dynamikk, riktig tempo.
- Vi bruker rytmeinstrumenter, mikrofon og sangforsterkere, el-gitar, akustisk gitar og keyboard.
- Gi mulighet for likeverdig, gjensidig samspill mellom to parter.
- Mestring: Eleven skal lykkes. Vi forsterker høydepunktsopplevelsen.
- Individuell tilnærming med fysisk tilrettelegging av instrument.
- Ivareta alle initiativ og deretter videreføre og strukturere brukers initiativ.
- Video-opptak i enetimer av samspill med deltaker. (Innhente tillatelser på forhånd, og håndtere opptak i tråd med aktuelle retningslinjer).

Vi ser at de vanligste responser til musikk er kontakt med blikk, bevegelse, vokallyder og gjenkjenning av sanger. Noen av brukerne mestrer samspill på marakas og bjellekrans. Det er viktig å bygge samspill på deltakers puls og tempo. Reedhorn, cymbalklang og stjernedryss skaper motivasjon og initiativ.

- "Favorittsanger". Nyttig erfaringer med samspillsmetodikk.

I samarbeid med musikkterapeut Jarle Obrestad har vi hatt samspillskurs med personalet i bofelleskapet. Her tar vi utgangspunkt i sanger som vi vet brukerne liker og gjenkjenner og samspillet vektlegger at deltakerne får ekstra tid og rom til å gi respons. Vi har laget teksthfte med Cd slik at personalet kan aktivisere brukerne med musikkssamspill i boligen. Vi har gode erfaringer med metoden, som vi kan tenke oss å videreutvikle.

3.4 Samarbeid med andre

"Krafttak.." vektlegger tverrfaglighet og jobber sammen med flere samarbeidspartnere:

Frivillighetssentralen i Sandnes og "Hjertebanken".

Gand kirke med "Petrus"-klubben, samarbeid med diakon/prest.:

Kulturkonsulent har informert om "Tilrettelagt fritid i Sandnes."

Personalmøte med informasjon om eksisterende kulturtilbud for mennesker med funksjonsnedsettelse.

Konsertsamarbeid høst-17 med "Kultur uten grenser."

Vi har arrangert FN-dag med musikktiltak på Lura bydelshus i Sandnes.

Samarbeid med Vågsgjerd aktivitetssenter.

Mål for musikkfaglig samarbeid er å skape en inkluderende arena for et mangfold av kulturuttrykk der alle kan delta. Det ble arrangert fire temakonsserter i gymsalen med to til fire ekstra musikere som spilte i orkester til allsang og som solistinnslag. "Musikk for alle"-gruppa fra Vågsgjerd deltok.

Samarbeid med Lunde bo og aktivitetssenter:

Felleskap med musikkstunder der "Krafttak"-gruppa og personale sang og spilte. Brukere fra Lunde boas var gjester på sommerfesten ute i hagen.

Interkommunalt kurs-samarbeid med musikkterapi som tema:

Ansatte fra helse-, skole- og kultursektoren deltok. Representanter fra Egersund, Hå, Sola, Randaberg, Stavanger og Sandes kommune fikk kompetanseheving.

Rogaland musikkråd har bidratt med støtte til samspillgruppe "Musikk for alle". Liv Tjemsland har vært ressursveileder for musikkgrupper med voksenopplæringsmidler.

Medlemskap i Dissimilis Norge:

Prosjektleder deltok på fagdager med Dissimilis Norge 01-02.04.17.

Dette gav verdifull kunnskap om inkludering med nye perspektiv på vårt tilretteleggingsarbeid for at brukerne skal oppleve seg verdsatt som enkeltmennesker i samfunnet.

3.5 Endringer underveis.

Omorganisering og sparetiltak innen levekår i Sandnes kommune, har ført til reduksjon i personalet på ettermiddag og kveldstid på Haugen 25.

Ny turnusordning/ sparetiltak

Aktiviteter i vårhalvåret ble stort sett fulgt som i fremdriftsplanen for "Krafttak". Som følger av kommunale sparetiltak og reduksjon i bemanning og ny turnusordning måtte det gjøres noen endringer, og smågruppetilbud med musikk lærer for 4 brukere sammen med 4 personale gikk ut i mars mnd.

Ny turnusordning førte til at det ble flere bruker pr. ansatt i samspillssituasjoner. Tilpasning: Det ble opprettet et allsangtilbud en gang pr. uke med stor gruppe på 9 brukere og varierende personale på 5-6 personer.

Samarbeid

Samarbeid med studenter fra UiS gikk ut. Musik-kurs for personalet ble prioritert våren 2017. Planlagt ekstern sluttevaluering av prosjektet gikk ut. Det oppsto stort sykefravær blant personalet i boligen i den avsatte perioden for evaluering i januar. Evaluering ble foretatt med besvarelse fra personalet våren-2017. Innspilling og planlegging av musikk-Cd tok lengere tid og var mer ressurskrevende enn planlagt. Dette ble avsluttet i november-2017.

Gruppe og individuelt musikktilbud:

Etter evaluering våren 2017, var det ønske om at flere brukere fikk individuelt tilbud i høsthalvåret. Derfor har 5-6 brukere fått individuelt tilbud med musikkklærer en gang pr.uke fra september måned.

Individuelle musikktimer har vært interessant, men er mer ressurskrevende arbeid enn antatt. Etter søknad om løyve fra verge, har vi fått benyttet video-kartlegging til pedagogisk bruk ,som del av forberedelser og etterarbeid.

Musikkrom for alle beboerne:

Vi har innredet et tilfluktsrom til ekstra musikkrom for alle beboerne i boligen. Her kan personalet på jobb sammen med deltakerne ta del i musisk utfoldelse, lydlek og samspill på slagverk, gitar, håndbjeller, "rain-maker" og "ocean-drum". Her finns også en gitar plassert på et spesialbygd stativ tilpasset en av beboerne i boligen. I musikkrommet finns også en resonansplate som er plassert over to store høgtalere. Dette er konstruert med tanke på tilbud for to døvblindfødte bruker. Det blir skapt vibrasjons-sansing når kraftig basslyd fra subwofer klinger mot resonansplate, som gir god effekt for to døvblindfødte brukere.

Økt aktivitetsnivå på høsten:

Aktivitetsnivået ble større i høsthalvåret enn antatt i fremdriftsplanen. Musikktilbud med fokus på inkludering førte til økt aktivitet i høsthalvåret, og utstrakt samarbeid med Vågsgjerd aktivitetssenter. Forberedelser til møte med politikere som var invitert til Haugen 25 og nødvendig oppfølgingsarbeid med hjemmeside og Cd-innspilling, tok ekstra tid på slutten av året.

Nye muligheter

Nye muligheter oppstod underveis og Rogaland musikkråd ga støtte til "Krafttak" og oppstart av ny samspillgruppe "Musikk for alle" på Vågsgjerd aktivitetssenter. Dette er musikktilbudet for 4 brukere som ble ledet av musikkpedagog, og varte over 8 ganger. Musikkurset ble avsluttet med stor felles konsert i gymsalen. Dette fikk vi til som resultat av godt samarbeid mellom alle involverte; personalet , musikere og ledelsen ved senteret. Tilrettelegging resulterte også i gledelig samarbeid med Ganddalen barnehage , der barn fra foreningen Ups& Downs deltok med korsang.

Kap.4 Resultater, vurdering av effekt og resultatmål.

4.1 Kurs og kompetanseheving:

Nytte for personalgruppa: Vi har arrangert kurs for personalet som arbeider med en krevende målgruppe brukere. Kurs i musikkterapi blir sjelden arrangert i Rogaland fylke, og tilbakemeldingene på faglig utbytte har vært meget gode fra vernepleiere, assistenter, førskolelærere og kulturarbeidere.

Vi har arrangert to kurs med musikkterapeuter:

1.) Jarle Obrestad fra Bryne.(16.03) Samspillkurs med "Favorittsanger" for personalet på Haugen 25.

2.) Kurs i musikkterapi (27.04)med musikkterapeut Anne Torø Eggen:

På kurs nr.1 deltok 10 av personalet på Haugen 25.

På kurs nr.2 deltok 20 personer fra 5 kommuner .

Kursinformasjon for kurs nr.2:

Tittel: "Kommunikasjon, musikk og samspill for alle?"

Fokus: Muligheter for kommunikasjon for mennesker multifunksjonshemming.

Sted: Sandnes kompetansesenter, Langgata 54, Sandnes.

Målgruppe: Personale i bolig, aktivitetssenter, spesialpedagoger, eldresenter, kulturskoler og kulturarbeidere i kultursektoren. (Interkommunalt kurs)

Kursholder: Anne Torø Eggen, musikkterapeut.

Kurstittel: "Kommunikasjon, musikk og samspill for alle? "

Innhold:

Pkt1.) Foredrag med video-eksempel fra praksis med musikkterapeut.

Prinsipp for kommunikasjon med musikk som redskap for mennesker med multifunksjonshemminger.

Pkt.2) Musikk og kommunikasjon for målgruppen multifunksjonshemmede brukere på din arbeidsplass . Lokale behov og ressurser.

Pkt.3) Praktisk økt med sang, spill og demonstrasjon av muligheter for ulike sanseopplevelser med enkle virkemiddel.

4.2 Nytte for målgruppen:

Problemstilling for prosjektet er: "Hvordan utvikle et variert helhetlig tilbud med felles musikk-aktivitet for multifunksjonshemmede voksne brukere ?"

A) Fellessang i gruppe.

Musikktilbud med allsang har vi gjennomfør med tilbud en time en gang pr. uke.

Dette forgår med 9 bruker og 6 til 7 personale pr. gang på ettermiddagstid.

Hovedaktivitet er bygd opp kring en fast struktur hver gang, med åpnings og avslutningssang. Ellers skaper vi variasjon med ulike sanger, samspill på instrument, lytting og vektlegger kropp og bevegelsessanger i samspill mellom bruker og personalet.

Resultat:

I samspill med brukerne har vi ulike roller. Musikkpedagog har som oppgave å fremføre sanger, spille gitar, tilrettelegge for felles fokus .Personalet har ansvar for samspill med deltakerne gjennom programmet for timen.

I prosjektet er målet vårt blitt forandret undervegs. Vi vektlegger "her og nå"-situasjonen og kvalitet i samspillet med musikk. Derfor må vi ha god tid sammen, med deltaker og vi skal ikke rekke noe. Å utvikle instrumental solister som skal fremføre sonater på en konsert, har ikke vært noe ønske i prosjektet.

Fokus har vært å skape oppmerksomhet, kontakt og felles fokus,-som er en viktig forutsetning for samhandling. Personalet kjenner sine brukere best og de kan oppfatter signalene og gi hurtig respons på initiativ. Vi registrerer at deltakerne kan gi respons på sine "favorittsanger" med å starte bevegelser med kroppen eller tydelig *uttrykker seg* ved å synge og "tone med" på sin måte.

Musikkpedagogen Minna Ronnefeld (Musikk for barn, 1977) sier at den spesielle menneskelige evne til å *utvikle språk* beviser at det er en:

” *eksistensbetingelse for mennesket å kunne uttrykke seg*”.

Derfor mener vi at det er ekstra viktig at våre deltakere *uten talespråk*, har et individuelt musikk og kommunikasjonstilbud.

B) Individuell tilrettelegging

Seks av ni brukere har fått tilbud om individuelle timer med musikk lærer i høst. Evaluering av dette arbeidet kunne bli en egen oppgave. Den første erfaringer fra arbeidet viser at det er viktig med god fysisk tilrettelegging og plassering av instrument i forhold til deltaker. Her tar jeg med ett eksempel:

En deltaker i musikkgruppa har fått individuell tilrettelegging en t. pr.uke. Målet har vært å tilrettelegg for samspill på akustisk gitar, som er deltakers favorittinstrument. Jeg har brukt video-opptak av deltaker. I samarbeid med musikkterapeut Jarle Obrestad har vi analysert video-opptak av samspills-situasjoner og justert tilrettelegging undervegs.

Fysisk tilrettelegging med stativ:

Deltaker sitter i rullestol og har utfordringer med bevegelser med hendene. Innkjøp av utstyr, slik som ulike cymbalstativ , skarptrommestativ og tromme- ”clamps” er helt nødvendig for godt resultatet. Gjennom prøving og feiling kommer vi fram til en løsning der gitaren kan justeres i høyde og vinkel som er riktig for deltaker.

Resultat: Deltaker kommer i god posisjon for samspill ut fra sine forutsetninger. Deltaker kan nå spille gitar sammen med lærer opptil 15 minutter uten pauser. Responsen fra gitarlyden er meget motiverende , - noe vi observerer gjennom smil og gledesuttrykk fra deltaker i denne samspills-situasjonen.

Individuell tilrettelegging er meget spennende å jobbe med, og det er muligheter for å skape økt mestring for flere av beboerne med bruke av instrumentstativ. Dette kan bli et tema og problemstilling for et neste oppfølgingsprosjekt .

C) Holdningsskapende arbeid om inkludering for alle.

Det er et mål at prosjektet skal fremme aktive kulturdeltakere.

May Østby sier at *deltagelse* et viktig område for miljøarbeid. Hun sier at deltagelse ikke kommer av seg selv og at *hvordan du tenker og jobber* med dette er *avgjørende*. (Helsekompetanse.no)

For å synliggjør brukere med multifunksjonshemming sine rettigheter til å bli deltakere på den kulturelle arena, har vi arrangert følgende konserter:

- 1.) Høstkoncert: 23.11. Vågsgjerd
2.) Lunde boas: Julesang-stund med beboere på Lunde-boas 05.12.
- 3.)Julekoncert: 13.12 Vågsgjerd.

4.3. Nytte for andre:

Vi mener at "Krafttakprosjektet" kan ha ført til gjensidig positive ringvirkninger for mange av våre samarbeidspartnere:

Vi samarbeidet med "Tilrettelagt fritid i Sandnes" om en vellykket FN-dag på Lura bydelshus. Det ble "fullt hus" og salg av kaffe og kaker. "Krafttak-gruppa" sammen med 40 musikanter var i sving på konserten i verdsatte sosiale roller.

Frivillighetssentralen i Sandnes og "Hjertebanken" sto for praktisk tilrettelegging med bord, stoler, kaffe og kakesalg på FN-dagen. Arrangementet fikk plass i lokalavise, på Facebook, og flere nettsider med bilde og hederlig omtale.

Publikum tilstede på konserten, ca 200 personer, fikk en innholdsrik kveld med musikk, lyd, bilde, dikt-opplevelser og deltok i en sosial samhandling med andre.

Lunde boas: Musikkstunder med "Krafttakgruppa: "Syng med oss!" Aktivisering av 30 personer ved Lunde boas. Vi oppnår samhandling med omgivelsene.

Våggjerd aktivitetssenter: Konserter med "Krafttak" for 50 brukere og personale. Etablering av "Musikk for alle-gruppe som fikk oppmerksomhet på konsert. Personalet sier at tiltaket er til stor glede og til inspirasjon. Ganddalen barnehage er glade for en ha en musikkarena med Krafttak-konserter.

Interkommunalt kultur- og kurssamarbeid for kompetansebygging:

Krafttak-prosjektet inviterte musikkgruppa Hå-rock fra Hå kommune til å spille på FN-dagen i Lura bydelshus.

"Krafttak" arrangerer fagkurs for personale fra Stavanger kommune, Randaberg kommune, Sola kommune, Egersund, Hå-kommune og personale Sandnes.

Krafttak-prosjektet har skap økt fokus på musikk som helsetilbud for svake grupper i samfunnet. Omtale av Krafttak-prosjektet i Dissimilis medlemsblad.

5 .Oppsummering

Målgruppen for tiltaket er mennesker med multifunksjonshemming som befinner seg på et tidlig utviklingstrinn. Det er en sammensatt og krevende gruppe å arbeide med, men vi mener at musikkstimulering har stor verdi.

Våre viktigste funn i prosjektet er:

1. Musikkmetode med "Favorittsanger".

Et felles musikktilbud har sin styrke i at vi er en stor gruppe brukere, personalet og lærer som får en ekstra felleskapsopplevelse: Vi blir nesten et "sangkor" eller et orkester med mye lyd, liv og relasjonelt samspill, når alle får utdelt instrument.

Musikkaktivitetene er enkle og sangene vi bruker er ofte kjente sanger deltakerne er glad i. Vi har prøvd ut en egen metode som vi kaller "Favorittsanger" der vi tilpasser musikk materialet ut fra brukernes preferanser. Her får deltakerne ekstra god tid til å gi respons på instrument i samspill med personalet. Dette konseptet har vi prøvd ut i samarbeid med musikkterapeut på kurs, og i musikktimer sammen med våre "solister".

2. Mulighet for å dele opplevelser

Vi opplever at brukerne viser økt glede, initiativ og deltar på sin måte i samspill med personalet på gruppa. Gjennom spill på instrument eller ved lydlaging, kan to personer dele noe sammen ved å ha felles fokus. Dette kalles *intersubjektivitet* og handler om "et møte, en relasjon mellom to subjekter." (Musikkterapeut: Randi Rolvsjord 1993)

3. Fysisk tilrettelegging

For en deltaker har det vært spennende å konstruere et stativ for at han skal kunne spille på gitar. Dette handler om å skape nye muligheter for "turtaking", her og nå-samspill, improvisasjon og instrumental utfoldelse. Ved å bruke to cymbalstativ fikk vi montert gitaren i riktig høyde for deltakerens motoriske ferdigheter. Etter en del utprøving kom vi fram til en løsning med gitaren festet til et skarptrommestativ som nå fungerer meget bra for fri "improvisasjon" for to gitarer!

Musikkterapeut Sissel J. Bakken viser til forsker Daniel N. Stern og sier: "Hver og en av oss kommer til verden med et medfødt *behov for å uttrykke oss* og med grunnleggende forutsetning for kommunikasjon." (Når gleden er målet, 1998.)

Prosjektet "Krafttak for musikk og helse" har favnet bredt med tre tilnærminger og delmål: 1. Felleskap. 2. Individuelt tilbud. 3. Inkludering med musikk. Vi må ikke glemme det *samfunnsmessige perspektiv*, når vi stiller spørsmålet om hvordan vi kan tilrettelegge for inkludering og tilhørighet med musikk.

Der ordene slutter begynner musikken

I denne prosjektet har ikke deltakerne talespråk, men det betyr ikke at de *ikke har* noe på hjertet. Vi opplever at de kan "toner med" på favorittsanger når vi har allsanggruppe på onsdager. Vi kan si at musikken et "språk" og av den grunn er det viktig at beboerne har mulighet til å oppleve åpenhet og mellom-menneskelige møter gjennom kommunikasjon med lyd og musikk.

Musikk er ikke et språk i den forstand at man kan uttrykke en bestemt mening, men har sin styrke og berettigelse fordi musikk som medium er et uttrykket som ligner mest på og er nærmest følelser.

Gjennom musikk har vi et åpning inn til den viktige emosjonelle siden hos mennesket og en enestående mulighet til å etablere kontakt med deltakere.

5.1. Videre planer

Foreningen "Krafttak for inkluderende musikk" har som mål å være en bidragsyter for å bygge ned barrierer i samfunnet slik at alle kan delta, oppleve å høre til uansett funksjonsnivå som likeverdige og del av et fellesskap.

Vi erfarer at musikk kan være et godt virkemiddel som bidrar til verdsatte sosiale roller med et musikktilbud. Vi ser at mange personer med funksjonshemming sitter mye isolert. Med bruk av musikk som verktøy kan mennesker, ofte uten nettverk, få nye muligheter og være med å bidra ut fra sine forutsetninger. Derfor vil vi arbeide for at de som ønsker det, kan få et faglig godt dagtilbud med aksept for mangfold og "gode øyeblikk" med tilrettelagt musikk.

